

Projekt "Dobrovoljno testiranje na droge u Varaždinskoj županiji"

(Project "Voluntary drug testing in Varaždin County")

Zvezdana Fulir

Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Varaždinske županije

Dobrovoljno testiranje na droge kod srednjoškolaca u Varaždinskoj županiji

Cilj	Osnovni cilj provedbe dobrovoljnog testiranja je smanjenje ponude i potražnje droga , što uključuje mjere prevencije ovisnosti, ranog otkrivanja konzumenata droga i što ranija intervencija, pružanje pomoći mladim skupinama eksperimentatora kako eksperimentiranje ne bi prerاسlo u ovisnost.
Opis projekta	Testiranje na droge, kao dio preventivnih programa suzbijanja sredstava ovisnosti u Varaždinskoj županiji, ima prije svega psihološki učinak kod mladih. Preventivne aktivnosti usmjerene su na osobu, jer sama spoznaja o mogućnosti testiranja i eventualnim posljedicama će odvratiti određeni broj mladih od eksperimentiranja s drogama. Testiranje je dobrovoljno i provodi se u suradnji sa roditeljima, učenicima, odgojno-obrazovnim ustanovama, lokalnom zajednicom i općenito širom zajednicom. Osobito se vodi računa o poštivanju načela privatnosti učenika, a samo testiranje provodi tim školske medicine.
Vrijednost projekta	Procijenjena vrijednost 200.000,00 kn (uglavnom samo za nabavu test pločica).
Trajanje projekta	Projekt je višegodišnji, kontinuirano se provodi ove školske godine. Krenulo se eksperimentalno u jednoj srednjoj školi, a nakon evaluacije Projekta, provedba projekta proširila se u svim srednjim školama, te u učeničkom i studentskom domu.
Trenutni status	U tijeku je provedba testiranja na tri vrste Droga (THC, ecstasy i amfitamini), u svim srednjim školama na području Varaždinske županije
Izvori financiranja	Varaždinska županija
Datum početka	2005/6. g.

Uvod

U Republici Hrvatskoj zloraba opojnih droga nakon Domovinskog rata poprimila je intenzivne razmjere, te možemo reći da je sredinom 90-ih došlo do prave epidemije bolesti ovisnosti o drogama u nas. Stopa od 0,9 % ovisnika o drogama na tisuću stanovnika u 1990. g. porasla je na 2,7 % u 1999.g, a u sustavu za tretman ovisnika svake se godine bilježi oko 980 novih slučajeva opijatskih ovisnika o drogama. Prema svim pokazateljima, u Republici Hrvatskoj posljednjih se godina povećala ponuda droga, koja je postala raznovrsnija, ali istodobno dostupnija, što je povećalo trend konzumiranja droga, posebice među mladima. To je uzrokovalo povećanu potrebu za razvojem novih programa smanjenja ponude i potražnje droga, kao i programa smanjenja štetnih posljedica nastalih zlorabom droga.

Prema rezultatima posljednjeg ESPAD istraživanja iz 2003. godine, u Hrvatskoj je bilo 24% dječaka i 20% djevojčica koji su barem jednom u životu probali marihuanu (ukupno 22%), što odražava i nadalje trend porasta eksperimentiranja u toj dobi. Hrvatska je među sedam zemalja u kojima je najveća učestalost uzimanja ecstasy - Češka, Hrvatska, Estonija, Irska, Isle of Man, Nizozemska i Velika Britanija (5-7%).

S obzirom na brojne čimbenike koji utječu na konzumiranje droga i pojavu ovisnosti kod mladih, te povećanu dostupnost droga, mjera testiranja učenika i studenata na ilegalne droge kao jedna od mjera prevencije, može imati svoje opravdanje i dovesti do smanjenja konzumiranja droga među

mladima. Tako procjena o učincima testiranja u Alabami, U.S.A. koja je provedena 2002. godine je pokazala, kako je testiranje dovelo do smanjenja konzumiranja sredstava ovisnosti među tom populacijom za 8%.

Osnovni ciljevi i svrhe dobrovoljnog testiranja na droge:

- osnovni cilj provedbe projekta je smanjenje potražnje droga, što uključuje mjere prevencije ovisnosti, ranog otkrivanja konzumenata droga i intervencije, smanjenja štete, liječenja, rehabilitacije i društvene reintegracije ovisnika.

- rano otkrivanje konzumenata droga ima za osnovni cilj što raniju intervenciju i pružanje pomoći tim skupinama mladih, a kako bi se spriječilo da povremeno konzumiranje droga i eksperimentiranje preraste u ovisnost.

- testiranje učenika i studenata na droge jedna je od mjera ranog otkrivanja konzumenata droga, i ono nužno treba biti provedeno uz suradnju roditelja, učenika, odgojno-obrazovnih ustanova, lokalne zajednice i općenito šire javnosti.

Zakonski okviri za provedbu testiranja

- Konvencijom o pravima djeteta u članku 33. *utvrđena je obveza države da poduzme odgovarajuće (zakonodavne, upravne, socijalne i edukativne) mjere, kako bi zaštitile dijete od uporabe narkotika i psihotropika koji su opisani u međunarodnim sporazumima, kao i spriječile uporabu djece u nezakonitoj proizvodnji i trgovini takovim tvarima.*

- Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava govori da se javna vlast neće miješati u ostvarivanje prava na poštovanje privatnog i obiteljskog života građana te njihova doma, osim u skladu sa zakonima i ako je to nužno radi interesa državne sigurnost, javnog reda i mira, radi zaštite zdravlja ili morala i radi zaštite prava i sloboda drugih.

- Također članak 62. Ustava govori kako je država obavezna štiti materinstvo, djecu i mladež, a članak 69. govori da svako ima pravo na zdrav život, te je svatko dužan osobito skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi.

Navedenim zakonskim aktima utvrđeno je da javna vlast ima ne samo pravo, već i obvezu poduzimati mjere radi zaštite zdravlja djece, mladeži i obitelji, te da je takva mjera u interesu cijele zajednice.

Provedba testiranja na droge

Prije same provedbe programa testiranja, odgojno-obrazovna ustanova treba procijeniti koji je najčešći oblik konzumiranja droga među učenicima, odnosno koje droge mladi najčešće konzumiraju. (Primjerice ako je iz istraživanja poznato da vrlo mali postotak mladih koriste opijate, a vrlo veliki kanabis i druge sintetičke droge, testiranje je učinkovitije provesti na te vrste droga).

Osobito je nužno voditi se načelom poštovanja privatnosti učenika, te rezultate testiranja smiju znati samo roditelji i stručnjaci koji su zaduženi za provedbu testiranja, a nastavnici i učitelji, osim u iznimnim slučajevima, ne trebaju znati rezultate.

Odluka o testiranju na droge donesena je na temelju realne procjene učestalosti konzumiranja sredstava ovisnosti među mladima u Varaždinskoj županiji (svaki peti srednjoškolac konzumirao je barem jednom marihuanu). Nakon toga, dobivena je suglasnost odgojno-obrazovne ustanove gdje će se provoditi testiranje. Istovremeno je sa Projektom upoznata lokalna zajednica, kao i šira javnost.

Nakon provedbe roditeljskih sastanaka, svaki roditelj dobio je pismenu Suglasnost - izjavu kojom daje suglasnost da se prema njegovom djetetu primjeni mjera testiranja na droge tijekom tekuće školske godine. Provedene su sve prethodne radnje u jednoj srednjoj školi, koja je uzeta ove školske godine kao eksperimentalna škola zbog broja učenika, ekipiranosti stručnog tima u školi, te je 50-tak% roditelja i učenika prihvatilo povremeno dobrovoljno testiranje.

Testiranje na droge treba provoditi zdravstvena institucija, odnosno školska medicina. Ista provodi povremena testiranja u ambulantama školske medicine, na tri vrste droga – DOA 3 (marihuana, ecstasy i amfetamini), te su do sada testiranja na droge bila negativna.

Rezultate testiranja obrađuje služba školske medicine.

Testiranje na droge, kao dio preventivnih programa, može imati **značajan psihološki učinak**, jer sama spoznaja o mogućnosti testiranja i eventualnim posljedicama će odvratiti određen broj mladih od eksperimentiranja s drogama. Ono može pomoći mladima da se odupru pritiscima vršnjaka i na taj način ne probaju drogu. Nadalje, otkrivanje povremenih konzumenata droga i pravovremeno interveniranje od strane različitih socijalnih i zdravstvenih službi, te obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova, može u velikom broju slučajeva spriječiti da eksperimentiranje s drogama preraste u ovisnost. Poznato je da je konzumiranje droga povezano i s drugim rizičnim ponašanjima, kao što su delinkvencija, rizično spolno ponašanje, školski neuspjeh, nasilje i slično, te je posljedično testiranje

na droge prevencija i drugih rizičnih ponašanja.

Prošle školske godine počelo se sa provedbom Projekta, eksperimentalno sa jednom srednjom školom. Provedene su sve prethodne radnje u školi sukladno Protokolu, te je 50-tak% roditelja i učenika prihvatilo povremeno dobrovoljno testiranje. Najveći postotak roditelja dopustilo je testiranje u prvim razredima, a najmanji u završnim razredima.

Testiranje na droge provodi zdravstvena institucija, odnosno školska medicina ZZJZ. Ista provodi povremena testiranja u ambulantama školske medicine, na tri vrste droga – DOA 3 (marihuana, ecstasy i amfitamini). Rezultate testiranja obrađuje služba školske medicine. Prošle školske godine testirano je ukupno 200 učenika i to od prvih do završnih razreda. Testovi svih učenika bili su negativni. Na kraju školske godine imali smo sastanak sa koordinatorima svih srednjih škola na području Varaždinske županije, oni su bili upoznati sa Protokolom testiranja, te je dogovoreno da se od ove školske godine započinje sa povremenim dobrovoljnim testiranjem, na način da će timovi školske medicine kod sistematskih pregleda povremeno provesti i testiranje na droge. Napominjemo da smo dobili podršku za Projekt od strane Vladinog ureda za suzbijanje ovisnosti, koji je surađivao u izradi radnog Protokola dobrovoljnog testiranja, te se isti predlaže za područje Republike Hrvatske.

Koordinator projekta je stručni savjetnik u Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb Varaždinske županije, Zvezdana Fulir, dipl.soc.rad.

Kontakt:

Zvezdana Fulir, dipl.soc.rad.

Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Varaždinske županije

E-mail: zvezdana.fulir@varazdinska-zupanija.hr